

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 34, nr. 3 (september 2018)

Van de voorzitter

Was dit de zomer waar wij op zaten te wachten: van warm naar heet, heter het heetst? Voor sommigen wel, voor anderen weer niet. Ik heb geleerd siësta te houden in die maanden, u misschien ook. Tijdens het schrijven van dit bericht regent het flink, maar deze komt voor de agrarische sector veel te laat en heeft grote financiële gevolgen in bepaalde sectoren. Voor anderen was het genieten: voor een zonnige vakantie hoefde je dit jaar niet naar het buitenland. Ik hoop dat eenieder op zijn eigen wijze heeft genoten van vakantie, uitjes of gewoon lekker thuis.

Het gaat snel, de zomer vliegt voorbij en wij van Old Reurle beginnen weer met onze activiteiten. Helaas hebben zowel Willy Braakhekke als Arjen van Gijssel aangegeven per direct te willen stoppen als redactielid. Als bestuur danken wij beiden voor hun inzet, want voordat een verhaal daadwerkelijk gepubliceerd wordt in onze kwartaaluitgave is er veel achtergrondinformatie gezocht en onderzoekswerk verricht. Hun vertrek houdt ook in dat er op dit moment slechts één schrijvend redactielid over is.

Wij zoeken daarom per direct mensen die kopij aan willen leveren en/of die in de redactie plaats willen nemen. Er is meer schrijftalent onder ons dus schroom niet iets aan te leveren! Het hoeft niet de

diepgang te hebben zoals veel van de al geplaatste stukken. Indien gewenst, kunt u ook ondersteuning krijgen. Misschien hebt u zelf interesse of kent u iemand in de directe of indirecte omgeving die zich bezighoudt met de historie van Ruurlo, laat het ons dan weten en neem contact op met Roelf Siemens.

Vanaf 1 oktober is het archief weer open op elke eerste woensdag van de maand van 13.30 tot 16.30 uur. Loop eens binnen voor een praatje en neem een kijkje in ons archief. Er is dan ook gelegenheid om een boek of dvd te kopen, zie onze site wat er allemaal in onze winkel te koop is.

Op de site vindt u ook de activiteitenkalender voor onze avonden, Ina Hummelink en Jannie Schepers hebben een leuk en interessant programma gemaakt.

Met vriendelijke groet,
Geert klein Bluemink, voorzitter.



Kopij

De sluitingsdatum voor kopij 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 4: is 1 november 2018.
Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten.
Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Ledenadministratie

De volgende leden zijn ons ontvallen:

Mw. M. Teunissen
Dhr. J.G. Westendorp
Dhr. C. Visschers
Dhr. M.J. Mulder
Dhr. B. Kleijn Winkel



PRIVACYBELEID HISTORISCHE VERENIGING OLD REURLE

Dit privacybeleid is van toepassing op alle persoonsgegevens die **HISTORISCHE VERENIGING OLD REURLE** (hierna: "Old Reurle") verwerkt van haar leden, donateurs, deelnemers of andere geïnteresseerden.

Indien je lid wordt van Old Reurle, een donatie doet of om een andere reden persoonsgegevens aan Old Reurle verstrekt, geef je uitdrukkelijk toestemming om je persoonsgegevens in lijn met dit privacybeleid te verwerken.

Wij adviseren je om het privacybeleid door te lezen en te bewaren voor je eigen administratie.

1. Verantwoordelijke

Verantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens is:

Historische Vereniging Old Reurle

Penningmeester:

Dhr. A.J. Schepers

Stationsstraat 10

7261 AD Ruurlo

KvK 40103401

De functionaris leden/donateurbeheer is bereikbaar via info@oldreurle.nl.

2. Welke gegevens verwerkt Old Reurle en voor welk doel

2.1. In het kader van jouw lidmaatschap worden de volgende persoonsgegevens verwerkt:
voor- en achternaam, geslacht
adresgegevens eventueel postadres
telefoonnummer(s), e-mailadres(sen), bankrekeningnummer(s)

2.2. Old Reurle verwerkt de in sub 2.1 genoemde persoonsgegevens voor de volgende doeleinden:

je naam, adres, telefoonnummer en e-mailadres wordt gebruikt voor contact over het lidmaatschap en de eventuele opzegging daarvan, aan- en afmelden t.b.v. certificeringen van 3^e instanties, voor de verstrekking van de door jou aangevraagde informatie of het afhandelen van de van jou verkregen informatie,

je naam, adresgegevens en telefoonnummer wordt gebruikt voor het versturen van uitnodigingen en informatie over diensten en activiteiten van Old Reurle;

je naam en bankrekeningnummer wordt gebruikt om betalingen, bijv. van het lidmaatschapsgeld, cursussen, trainingen, bestellingen, afgenomen diensten af te wikkelen.

E-mail berichtgeving:

Old Reurle gebruikt je naam en e-mailadres om je haar e-mail nieuwsbrief met informatie over activiteiten, diensten en andere interessante informatie over het lidmaatschap van Old Reurle. Afmelding voor deze mailing is te allen tijde mogelijk via de afmeldlink in de mailing.

3. Bewaartermijnen

Old Reurle verwerkt en bewaart je persoonsgegevens gedurende de duur van je lidmaatschap tot maximaal een jaar na afloop van dit lidmaatschap. Aansluitend worden de persoonsgegevens vernietigd.

4. Beveiligingsmaatregelen en verwerkers

4.1. Ter bescherming van je persoonsgegevens heeft Old Reurle passende technische en organisatorische maatregelen getroffen.

4.2. Voor de verwerking van de persoonsgegevens maakt Old Reurle gebruik van diensten van derden, zogenaamde verwerker. Met de verwerker hebben wij een verwerkersovereenkomst.

5. Inzagerecht, verwijdering en vragen klachten

5.1. Via de ledenadministratie van Old Reurle kan je een verzoek indienen om je persoonsgegevens in te zien, te ontvangen, te wijzigen of te verwijderen. Old Reurle zal je verzoek in behandeling nemen en je, binnen een maand na ontvangst hierover informeren

5.2. Indien je bezwaar wilt maken tegen de (verdere) verwerking van je persoonsgegevens als bedoeld in artikel 2, kan je eveneens contact opnemen met de ledenadministratie.

5.3. Indien je klachten hebt over de wijze waarop Old Reurle je persoonsgegevens verwerkt of je verzoeken behandelt, kan je contact opnemen met de functionaris gegevensbescherming.

5.4. Eventuele andere vragen of opmerkingen over dit privacybeleid kunnen worden gericht aan onze ledenadministratie via info@oldreurle.nl.

6. Wijzigingen

Dit privacybeleid kan worden gewijzigd. De wijzigingen worden via de website, www.oldreurle.nl, en ons kwartaalblad, Onder d'n Kroezeboom, bekendgemaakt. Wij adviseren je om regelmatig het privacybeleid te bekijken.

Opening pothok

Een pothok is iets wat je tegenwoordig niet meer tegenkomt. Vroeger was het, na de grote voorjaars schoonmaak, het dagelijks verblijf van het boerengezin. Zo bleef het voorhuis in de boerderij mooi schoon.

Het is ook de (voorlopig) laatste aanvulling op de boerderijdoorsnee van historische vereniging Old Reurle. Niet omdat de mannen van de kasploeg niet verder willen bouwen, maar er is simpelweg geen ruimte meer in de kas bij Bert en Anny van der Meer. Mede daarom besloot het bestuur om de opening op 5 juni jl. een wat officiëler karakter te geven. In zijn allereerste toespraak memoreerde de kersverse voorzitter, Geert klein Bleumink, hoe de allereerste opstart destijds was gedaan door oud-voorzitter Martin Kok en Jan Oonk die allerlei werktuigen hadden verzameld. De verzameling lag her en der

opgeslagen waarop het bestuur in 1999 besloot in gesprek te gaan met de Cactusoase en in 2000 kon de tentoonstelling officieel worden geopend. Sindsdien is de verzameling gestadig uitgegroeid tot een volwaardige tentoonstelling met als hoogtepunt de dwarsdoorsnede van een boerderij.

Anny en Bert van der Meer werden nogmaals bedankt voor hun gastvrijheid en behulpzaamheid. Er werd ook stilgestaan bij de vorig jaar overleden Henk Klein Brinke, die jarenlang coördinator was van de tentoonstelling en nu een waardig opvolger heeft gekregen met Dik Nijenhuis. Hierna werd het lint doorgeknipt door Reini Klein Brinke-Stokkink en was het pothok officieel geopend voor het publiek. Wie eens een kijkje wil komen nemen, is van harte welkom!



Braderie

Op 15 augustus stonden we op de Reurlese braderie waar het al snel weer beregezellig was. Na een peptalk van de voorzitter was er al snel behoorlijke toeloop van belangstellenden. De oude boeken vonden gretig aftrek en vier nieuwe leden meldden zich aan. Aan het eind van de dag was de algehele conclusie dat het voor Old Reurle een geslaagde middag was geweest.

Zoals elk jaar hadden we drie oude gebruiksvoorwerpen uitgesteld en mochten bezoekers raden waar deze voor dienden. De oude muizenval bleek tot schrik van een meisje nog prima te werken, ook als je er een vinger instopt. Dit voorwerp was regelmatig het onderwerp van discussie:

Zo vroeg een kleindochter zich af waarom er zoveel gaten in zaten.

Grootmoeder: "Zo kunnen ze elke dag een muis vangen, zie?"

Eentje op maandag, eentje op dinsdag..."

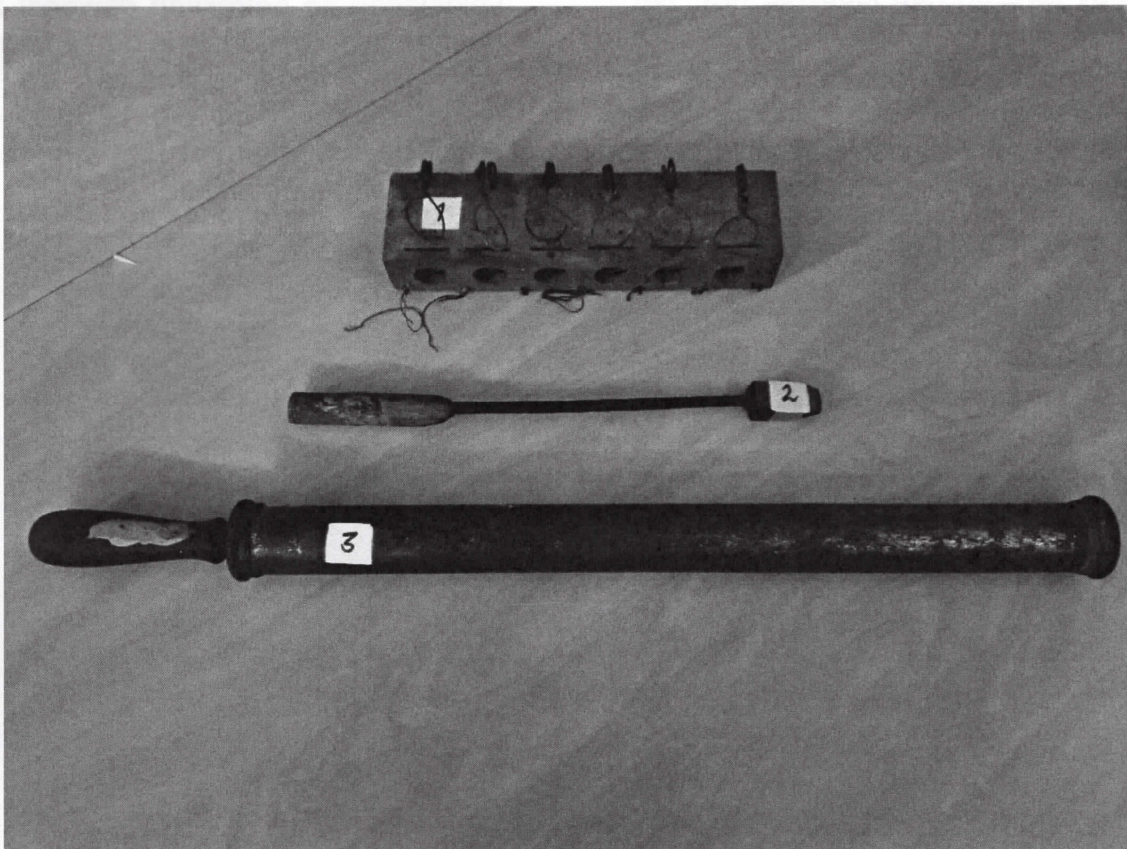
Kleindochter: "Maar er zitten maar zes gaten in!"

Grootmoeder: "Op zondag hebben ze vrij."

Uit de goede antwoorden is een winnaar getrokken en deze heeft ondertussen een tegoedbon ontvangen voor een gezinsarrangement bij Annie Cactus.

De juiste antwoorden zijn:

1. muizenval
2. brandmerk (m.n. om nummers van stamboekvee in de hoorns te branden)
3. DDT-spuit



Lotelingen uit Ruurlo onder Napoleon

In het boek 'Bonenstaken tegen Bajonetten' wordt verhaald over jongens uit Ruurlo die waren ingeloot om te dienen in het Franse leger. De auteurs baseerden zich op Ruurlose archieven. Vanuit Franse archieven komt steeds meer informatie beschikbaar. Hieronder een samenvatting van een nieuw overzicht met achtergronden dat binnenkort op Oldreurle.nl wordt gepubliceerd.

Jan Oonk en Peter ten Arve

Bestuurlijke situatie

Als Nederland in 1808 wordt ingelijfd bij het Franse keizerrijk doet ook de Franse staatsstructuur en wetgeving zijn intrede. Ruurlo vormt met Vorden en Hengelo het canton Vorden, dat behoort tot het departement van de Boven-IJssel. Napoleon voert in Nederland de dienstplicht in, zoals die in Frankrijk al langer bestaat. Elk canton moet op basis van het aantal inwoners een bepaald aantal dienstplichtigen leveren voor het Franse leger.

In het archief was alleen over de jaren 1810, 1811 en 1812 een lotingslijst te vinden. Maar dan was nog niet altijd bekend wie daadwerkelijk werd ingeloot. Alleen

van de jaargang 1810 is een lijstje bewaard gebleven waarop staat vermeld welke vier jongens zijn ingeloot en wanneer ze zich bij de kazerne in Arnhem moeten melden (plus een reserve, voor het geval er op het laatste moment nog iemand afvalt).

Omdat niet bekend was in welk legeronderdeel ze hadden gediend kon ook niet worden achterhaald bij welke acties en veldslagen ze betrokken geweest zouden kunnen zijn. Inmiddels is de samenstelling van alle Franse regimenten en andere legeronderdelen uit die periode digitaal beschikbaar gekomen (zie internetadressen onderaan dit artikel).



Met Napoleon naar Moskou.

Nieuwe conclusies

Alle beschikbare gegevens samenvattend is onderstaande lijst samengesteld van Ruurlose jongens die in het Franse leger hebben gediend. Omdat nu bekend is in welk legeronderdeel ze waren ondergebracht kunnen we ook in grote lijnen achterhalen wat hun lot is geweest. Samenvattend kunnen we concluderen dat er in totaal 24 jongens geboren of woonachtig in Ruurlo in Franse dienst geweest. Daarvan zijn er in ieder geval 11 om het leven gekomen, mogelijk zelfs 13. Een trieste balans al met al, die behoorlijk ingegrepen moet hebben in de kleine en gesloten gemeenschap die Ruurlo in die dagen was.

De jongelingen

In 1808 hebben de jongens uit Ruurlo het nog enorm getroffen met de loting en zijn alle buiten schot gebleven (voor zover ze niet om andere reden zijn afgekeurd of vrijgesteld). Het betekent dat het verhaal dat door de verre nazaten van Garrit Geltink wordt verteld, als zou hun voorvader (geb. 7-5-1788 in Ruurlo) hebben gediend in het Franse leger, waarschijnlijk niet waar is. Zijn naam is ook niet terug te vinden in de lijsten op archieven.nl.

Op internet staan voor zover bekend de achtergronden van de Ruurlose jongens

in Franse dienst. Hier volstaan we met het noemen van de namen.

Omgekomen

Philip Georg Viëtor
Willem Aalbers
Jan Hendrik te Paske
Jan Willem Bosman
Jan Berend Penterman
Harmanus (of Manus) Pasman
Hermanus Stegers.
Jan Hilferink
Garrit Horstman
Willem Korten
Garrit Bensink

Overlevenden

Harmen Dengerink
Hendrik Christiaan Raad
Albert Dijkman
Garrit Bannink
Garrit Jan Tragter
Garrit Jan ter Haar
Willem Pasman
Hendrik ten Arve
Hendrik Jan Berenschot
Harmen Hiddink
Teunis Sieverink

Twijfelgevallen

Hendrikus Nijhuis
Hendrik Jan Ligtenburg



Slag Berezina, Hollandse infanterie, 1812.

Toelichting op de jongens uit Ruurlo

Een bijzonder geval is Philip George Viëtor, in Ruurlo geboren als zoon van dominee Philippus Johannes Viëtor en diens vrouw Henrica Arnolda Nies. Hij is geen conscrit, geen loteling, maar heeft waarschijnlijk op enig moment vrijwillig dienst genomen in het leger. Naar mag worden aangenomen al in het Bataafse leger, dat bestond voordat ons land werd ingelijfd bij Frankrijk.

Ook Willem Aalbers (ook wel Albers of Alberts, geboren op 20-11-1785) is geen reguliere loteling. Hij meldt zich bij het 123e Regiment Infanterie van Linie als remplaçant (vervanger) van Gijsbert Blokhuys uit Barneveld, een loteling uit de jaargang 1811. De mogelijkheid om een vervanger op te laten draven werd vooral gebruikt door rijkere families, want de stand-in deed dat natuurlijk alleen voor een financiële vergoeding. Het 123e Regiment had als thuisbasis de legerplaats St. Omer in Noord-Frankrijk, maar verder zijn van dit Regiment vrij weinig details bekend.

Willem Aalbers, Jan Willen Bosman en Jan Berend Penterman maakten deel uit van de regimenten die hebben deelgenomen aan de veldtocht naar Rusland. Omdat van hen geen nader levensteken meer is gevonden (geen huwelijk, geen kinderen, geen overlijden) kan met enige stelligheid worden aangenomen dat zij zijn omgekomen. Ofwel direct in de strijd, ofwel als gevolg van ziekte en ontberingen, daarover valt geen nader antwoord te geven. Dat geldt voor alle jongens die niet zijn teruggekeerd. De ontberingen in Rusland waren immens: de temperaturen daalden tot 25 °C onder nul. Wie de oversteek bij de Berezina had overleefd, kreeg in de eerste week van december te maken met een dieptepunt tot 37 °C onder nul. Het zijn barre condities waartegen maar weinigen bestand zijn.

Veel opmerkelijker is eigenlijk dat Albert Dijkman en Garrit Bannink, die ook tot de betrokken legeronderdelen behoorden,

levend zijn teruggekeerd. Bij Hendrik ten Arve staat in de lijsten van memoiredeshommes aangetekend dat hij is gedeserteerd. Ook Hendrik Jan Berenschot wordt door Toevank aangeduid als deserteur. Dat is hun geluk geweest.

Manus Pasmaan en Willem Pasmaan zijn pas bij het 124^e Regiment ingedeeld na de veldtocht tegen Rusland en hebben deze dus niet meegemaakt. Waarschijnlijk zijn ze nog wel in Abbeville geweest, de garnizoensplaats van het 124^e Regiment. Vanaf Arnhem was dat via Bergen op Zoom, Antwerpen en Gent een voettocht van tien dagen. In 1813 is het 124^e Regiment wel betrokken geweest bij de gevechten op Duitse bodem, waar Napoleon zich de geallieerde legers van het lijf probeerde te houden. Zowel bij Willem als bij Manus staat in de registers dat ook zij in 1813 zijn gedeserteerd, dus het is niet helemaal duidelijk in hoeverre ze nog bij gevechtshandelingen betrokken zijn geweest. Voor Manus loopt het desondanks slecht af, van hem is geen levensteken meer vernomen. Willem Pasmaan keert wel terug in Ruurlo.

Ook Garrit Horstman, Willem Korten en Garrit Bensink zijn waarschijnlijk omgekomen, al is dat ook bij hen niet op Russische maar op Duitse bodem geweest. Ook Philip Georg Viëtor en Hermanus Stegers hebben de strijd in Franse dienst niet overleefd, al is over hun lot niet veel bekend. We komen dan op een totaal van elf tot dertien omgekomen jongens uit Ruurlo (er resteren nog twee twijfelgevallen), op een totaal van 24 die hebben gediend in het Franse leger. Elf jongens hebben in ieder geval de strijd overleefd.

Bronnen:

<http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr/fr/article.php?laref=1>
http://www.archieven.nl/mi/2231/?mizig=364&miadt=2231&milang=nl&misort=last_mod|desc&miview=tbl
CD-ROM Frits Toevank

Ruurlo in kranten – 1918

In 2014 werd er, met name in het buitenland, stilgestaan bij het feit dat 100 jaar geleden de Eerste Wereldoorlog in al zijn hevigheid uitbarstte. Lezers van Onder d'n Kroezeboom maakten toen kennis met de jonge schoolleraar Jan Draad die werd opgeroepen voor militaire dienst. Hij spande uit onvrede met het besluit van de gemeente om hem te korten op zijn lerarensalaris, een rechtszaak aan tegen de gemeente Ruurlo. We zijn nu vier jaar verder. Tijd om, aan de hand van nieuwsberichten uit de krant, eens te kijken hoe de situatie in Ruurlo was in het vierde en laatste jaar van de Grote Oorlog.

Rina Florijn

Om de situatie in 1918 te begrijpen, moeten we terug naar 1917. In februari van dat jaar probeerde Duitsland de geallieerde zeeblokkade te doorbreken met een algehele duikbotenoorlog. Duitse duikboten schieten vanaf dan op alle schepen die zich in de wateren rondom Groot-Brittannië en Frankrijk begeven. Het doel was om Groot-Brittannië tot overgave te dwingen door de aanvoer van brandstof en oorlogsmateriaal af te sluiten. Nadat bekend werd dat de Duitse minister Zimmerman een telegram had gestuurd naar de ambassadeur van Mexico met daarin de belofte dat Duitsland Mexico zou steunen bij een aanval op de Verenigde Staten, was voor de Amerikanen maat vol.

Hoewel de Verenigde Staten in april 1917 gingen deelnemen aan de oorlog, was in de eerste maanden van 1918 het einde van de oorlog nog niet in zicht. Nederland was officieel nog steeds neutraal maar in het hele land, en dus ook in Ruurlo, werden de gevolgen van de oorlog gevoeld. Zo kwamen er soms krijgsgevangenen aan in het dorp. In januari 1918 werd er op het station van Ruurlo een Franse krijgsgevangene ontdekt in een kolenwagon afkomstig uit Zevenaar. Hij bleek te zijn ontsnapt uit Friedrichsfeld, een groot

krijgsgevangenkamp zo'n 30 km ten zuiden van Bocholt. Zijn kameraad werd later in Haaksbergen van de trein geplukt.¹

Verstopte aardappels en eenheidsworst. Na de oorlogsverklaring tegen Duitsland, hadden de Amerikanen de export van o.a. veevoer en graan naar Nederland stilgelegd. Hierdoor ontstonden er tekorten en in januari 1917 gingen verschillende levensmiddelen, zoals brood, op de bon. Ook aardappels, volksvoedsel nummer één, worden al snel twee keer zo duur. Er brak in Ruurlo geen aardappeloproer uit zoals in Amsterdam maar ook hier was er een gaarkeuken om de mensen van een maaltijd te kunnen voorzien:

“t Was gisterochtend wel een groote teleurstelling in de Centrale Keuken te Ruurlo, toen bleek dat de groentesoep, waarvan 2250 porties waren klaargemaakt, bedorven was. Ze was bepaald zuur, en daarom werd besloten, zoo spoedig mogelijk bekend te maken, dat er vandaag geen eten verkrijgbaar was. Houders van bons kregen hun geld aan de distributieplaatsen terug. De afnemers waren natuurlijk het meest gedupeerd, er is erg gemopperd, maar er was natuurlijk niets meer aan te veranderen. Wat de oorzaak is van het zuurworden der soep

*moet door een scheikundig onderzoek worden uitgemaakt. De soep was gistermiddag gedeeltelijk klaargemaakt, op dezelfde wijze als dat bij het leger én bij "Kindervoeding" gewoonlijk gebeurt."*²

Maar tijden van schaarste voor de één zijn natuurlijk gouden tijden voor anderen. Op de weekmarkt van Purmerend verkochten zwarthandelaren eieren voor 25 cent per stuk en boter voor fl. 8,- per kilo. Omgerekend naar de huidige tijd betekent dat € 1,70 per ei en € 55,- voor een kilo boter. Om deze zwarthandel tegen te gaan werd er streng gecontroleerd op smokkel en illegale voedselverkoop. De boetes logen er niet om: tegen een Ruurlose bakker die brood had verkocht zonder voedselbonnen werd een boete van 100 gulden (2017: € 817,-) of 50 dagen cel geëist.³

Veel boeren verbouwden daarom extra aardappels, niet alleen voor de zwarte markt maar ook voor de Duitse, waar de aardappels veel meer opbrachten. Folkert Posthuma, Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, constateerde dat het frauduleuze vervoer van aardappels te vaak voorkwam en hij liet daarom in april 1918 een circulaire verspreiden onder de burgemeesters waarin hij de regels nogmaals uitlegde.

"(...) Tevens schijnen verschillende gemeentebesturen de opvatting te huldigen, dat door hen de in hunne gemeenten opgeslagen aardappelen naar eigen goedvinden mogen worden gedistribueerd, terwijl daarbij in sommige gevallen geen rekening wordt gehouden met het door mij vastgestelde rantsoen. Ik betreur dit ten zeerste, aangezien door niet-handhaving mijner desbetreffende bepalingen de aardappelvoorziening voor het eind van het seizoen in groot gevaar wordt gebracht. Ik vestig er daarom nogmaals uitdrukkelijk uwe aandacht op, dat alle in ons land aanwezige aardappelen ter beschikking moeten worden gehouden van de regeering."

*Werden de aardappels niet ingeleverd dan kwam de overheid ze wel halen. Al dezelfde dag kon men o.a. in de Delftsche Courant lezen dat bij een controle door de rijkscommissaris en een controleur van de aardappelvereniging in Ruurlo 10 wagens aardappelen bij de boeren in beslag waren genomen. De aardappelen waren op alle mogelijkheden verstoppt en aantal boeren kregen een proces-verbaal omdat zij de aardappels voor het vee kookten. Ook werd er nog achtergehouden rogge in beslag genomen. Een maand later onderschepte de Ruurlose marechaussee 40 pond harde zeep die waarschijnlijk voor de smokkel was bestemd. Ook hier werd een boete van 50 gulden geëist".*⁴

Werden de aardappels niet ingeleverd dan kwam de overheid ze wel halen. Al dezelfde dag kon men o.a. in de Delftsche Courant lezen dat bij een controle door de rijkscommissaris en een controleur van de aardappelvereniging in Ruurlo 10 wagens aardappelen bij de boeren in beslag waren genomen. De aardappelen waren op alle mogelijkheden verstoppt en aantal boeren kregen een proces-verbaal omdat zij de aardappels voor het vee kookten. Ook werd er nog achtergehouden rogge in beslag genomen. Een maand later onderschepte de Ruurlose marechaussee 40 pond harde zeep die waarschijnlijk voor de smokkel was bestemd. Ook hier werd een boete van 50 gulden geëist.⁵

Een oplossing voor het gebrek aan vlees werd gezocht in de eenheidsworst die bestond uit rundvlees, varkensvlees en smaakmakers als zout, kruiden en suiker. Het vlees werd gerantsoeneerd en per week was er 100 gram per Nederlander beschikbaar tegen een maximumprijs van 25 cent. Om de schaarste aan vlees tegen te gaan, voerde Posthuma in 1918 ook de Slachtwet in, die een slachtverbod mogelijk maakte. In de zomer was het gebrek aan voldoende vlees dusdanig groot dat het nieuws was als er wél kon worden geslacht:

“Door noodslachting van een koe en een vet kalf konden de vorige week bij slager Wijveld de inwoners van Ruurlo nog een stukje vleesch bekomen. Voor vele huismoeders was dit weer een uitkomst. Naar men vertelt, zou van de week een varken uitgepond worden. Als dit zoo mag wezen, is dit een 'buitenkansje, daar varkensvleesch tot de zeldzaamheden behoort. — Maandag was het aan de Exportslagerij van Amos een drukte van belang; er moesten ongeveer 25 koeien geslacht worden voor de eenheidsworst; enkele er van zagen er nog al goed uit, maar de meeste waren zoo mager, dat men bij zichzelf afvraagt: waarom moeten nu zulke beesten geslacht worden”⁶

Op vakantie in Ruurlo

Door al deze impopulaire maatregelen kwam Posthuma, hoewel al demissionair, onder vuur te liggen door de bevolking. Zijn positie werd er niet beter op toen hij te midden van deze crisis, op vakantie ging naar Ruurlo. Diverse kranten spraken hier schande van want er ging her en der van alles mis met de distributie van voedsel. Zo kon het gebeuren dat voedsel wegrotte omdat het te lang in opslag bleef liggen en niet terecht kwam bij de hongerige bevolking. In Ruurlo kreeg Posthuma bezoek van de Nederlandse Bond van Paardenslagers en Paardenvleeshouwers die de minister erop wees dat zijn maatregelen niets uithaalden omdat zij aan alle kanten werden omzeild. De zaken die de regels volgden, waren al maanden gesloten, terwijl gelegenheidslagers het vlees ver boven de door de minister gestelde maximumprijs verkochten. Ook het sociaal-democratisch weekblad De Tribune had de nodige kritiek:

“Minister Posthuma heeft in het van melk en honing overvloeiende Ruurlo, onder het verorberen van een malsch biefstukje, blijkbaar met ons te doen gekregen. Mogelijk is 't ook dat hij zijn eigenaardige manier weer eens toepast om het weinige dat er is nog weer met iets te verminderen, nl. door er een maximumprijs op te

stellen of den bestaanden maximumprijs te verlagen — in beide gevallen 'verdwijnt' het artikel dan, oogenblikkelijk van de markt. Hoe dit zij, minister Posthuma heeft den prijs van vet kalfsvleesch van 2 gulden gebracht op 1 gulden. Dus zal het met het onsje kalfsvleesch in de zooveel weken nu ook wel gedaan zijn.

Overigens maakt minister Posthuma het zelf ook niet zoo goed meer als vroeger. Hij is nu al een dag of veertien in Ruurlo en heeft er nog maar één onderkin bijgekregen, en niet eens een erg vette.”⁷

Gelukkig voor de hongerige Nederlanders kwam het einde van de oorlog in zicht. In de zomer van 1918 werd Oostenrijk-Hongarije oorlogsmoe en raakte intern enorm verdeeld. De Slavische staten, die onder het bewind van de Oostenrijkse keizer stonden, werden onafhankelijk en nadat ook Hongarije zich afscheidde was er van het grote Oostenrijkse keizerrijk niet veel meer over. De Duitse generaals beseften dat de oorlog voor hen verloren was. Toch zou het nog tot november 1918 duren voor de vrede werd getekend en de vreugde werd overschaduwd door een tweede ramp: de Spaanse griep maakte na de oorlog nog eens miljoenen slachtoffers. Hoewel deze gelukkig in Ruurlo in november 1918 alweer aan het afnemen was, was het toch reden genoeg om de Reurlse kermis op 18 november niet door te laten gaan.⁸

Afgaand op de berichtgeving over Ruurlo in de laatste twee maanden van 1918 lijkt het alsof men weer overging tot de orde van de dag. Tijdens de jaarlijkse ledenvergadering werd vastgesteld dat zuivel-fabriek nog steeds eersteklas boter maakte, maar dat de melkproductie 14% lager was dan het jaar ervoor. Besloten werd een proef te doen met het rondbrengen van melk en boter door het dorp. Maar de Achterhoek, en dus ook Ruurlo, kreeg wel degelijk te maken met de nasleep van de oorlog. Net over de grens bevonden zich enkele krijgsgevangenenkampen en die

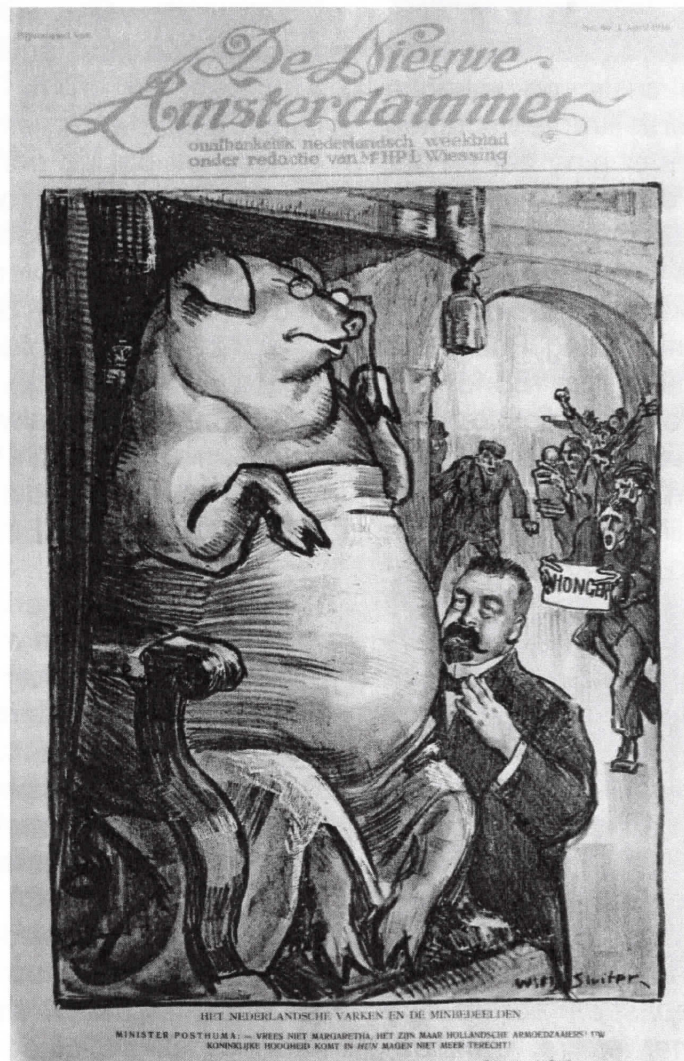
soldaten moesten worden gerepatriëerd. Om dat georganiseerd te laten verlopen, werd besloten dat Fransen en Belgen via het smalste stuk van Limburg mochten trekken – zo waren ze het snelst weer in eigen land. De Engelsen werden toegelaten in kampen bij 's-Heerenberg, Winterswijk, Aalten en Dinxperlo. In Ruurlo werd een verzamelpost opgericht waar over de grens gekomen Engelsen voedsel en kleding ontvingen om vervolgens door te reizen naar Rotterdam.⁹

Voedsel bleef voorlopig nog op de bon maar "Door een milde hand daartoe in staat gesteld werden de ruim 500 schoolkinderen alhier bij de Sinterklaasvertelling ruimschoots getraakteerd op allerlei Sinterklaaslekkers, waarvoor de kleintjes zich erg dankbaar toonden.¹⁰ Hierna lijkt, al-

thans voor de kranten, de rust al snel weer te keren in Ruurlo.

Bronnen:

- ¹ Arnhemsche courant, d.d. 23-01-1918 en Nieuwe Apeldoornsche courant, d.d. 24-01-1918
- ² Dagblad Tubantia, 18-01-1918
- ³ De Volksvriend, d.d. 07-03-1918
- ⁴ Arnhemsche Courant, d.d. 26-04-1918
- ⁵ De Volksvriend, d.d. 23-05-1918
- ⁶ De Volksvriend, d.d. 18-07-1918
- ⁷ De Tribune, d.d. 26-08-1918
- ⁸ Graafschapbode, d.d. 12-11-1918
- ⁹ Graafschapbode, d.d. 19-11-1918
- ¹⁰ Graafschapbode, d.d. 10-12-1918



De Nieuwe Amsterdammer Nr. 66, 1 april 1916.

Bron: Huis Doorn

Geschiedenis Nederlands Hervormde kerk

Het zal u niet zijn ontgaan dat de afgelopen maanden de Ruurlose dorpskerk grondig is verbouwd. In september wordt daarom de heropening van de Dorpskerk drie weken lang gevierd met een veelheid aan activiteiten.

Het bestuur van Historische vereniging Old Reurle heeft in goed overleg met de organisatie van de heropening gemeend een bijdrage te moeten leveren in deze editie van ons blad over de historie van de Nederlands Hervormde kerk tot en met 2004.

Deze tekst is ook te vinden op onze website, www.oldreurle.nl

Oorsprong Dorpskerk

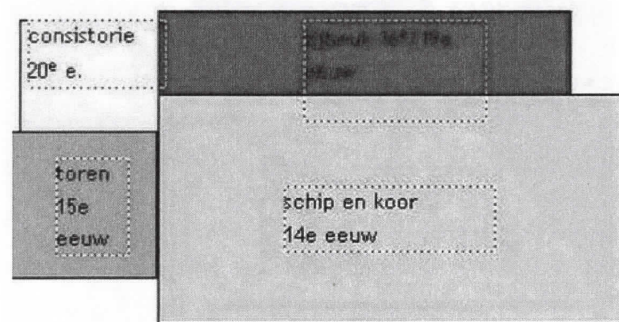
De eerste vermelding van een kerk dateert uit 1326. De kerk is dus bijna zeven eeuwen oud! Er moet begin 14e eeuw een "parochie Ruurlo" zijn geweest, en genoemd in die tijd is een pastor Ludolphus Van Stocke.

Het huidige kerkgebouw dateert uit verschillende perioden (zie het schema). Het schip en koor dateren uit de 14e eeuw. Destijds waren deze nog niet overwelfd en bovendien was het plafond ca. 2 meter lager.

Omstreeks 1450 is de toren aan de kerk toegevoegd en zijn schip en koor verhoogd en overwelfd.

De noordelijke zijbeuk zijn omstreeks 1561 aangebouwd. In 1845 is de zijbeuk vervangen en in 1856 een consistoriekamer ten noorden van de toren gebouwd. In 1927 is deze vervangen door de huidige ruimte naast de toren.

In 1956, 1984 en 2004 vonden de laatste restauraties plaats. Tijdens de restauratie rond 1954-1956 is de huidige tegelvloer aangebracht.



Naam Dorpskerk

De huidige "Dorpskerk" is van oorsprong een rooms-katholieke kerk die was gewijd aan St. Willibrordus. In 1595 werd de kerk bij de Reformatie een Nederlands Hervormde kerk. De Ruurlose kerkgangers gingen destijds bijna allemaal over, op vier katholieke gezinnen na.

Decennia lang hebben Ruurlose katholieken, deels in schuilkerkjes in de omgeving (Huize Medler) en in Ruurlo, vieringen gehouden. In 1869 is door de beroemde **Pierre Cuypers**, architect van het Rijksmuseum en het Centraal Station van Amsterdam, de huidige katholieke kerk gebouwd.

Deze is opnieuw aan Willibrord gewijd. De Willibrorduskerk is gebouwd in neogotische stijl. De katholieke basisschool is ook naar Willibrord genoemd.

Pierre Cuypers bouwde meer dan 100 kerken. Eén ervan staat vlakbij, in Kranenburg, tussen Ruurlo en Vorden. De gelijkenis met de huidige r.-k. kerk in Ruurlo is frappant. Deze kerk is in vrijwel dezelfde tijd gebouwd.



Willibrord (658-739) staat bekend als de apostel der Friezen of apostel van de Benelux. Hij overleed in het jaar 739 in Echternach (Luxemburg).

Orgel

Het orgel is in 1840 gebouwd door Johann Heinrich Holtgräve. Bij de bouw maakte hij gebruik van een windlade van Schnitger, afkomstig van het bovenwerk van het afgebroken oude orgel van de Grote Kerk te Deventer. Deze windlade is in Ruurlo gebruikt voor het hoofdwerk. In 1970 reviseerde Flentrop de windladen. Onder advies van Klaas Bolt werd het orgel in 1983 gerestaureerd door de firma Gebr. Reil. Op 14 december 1983 kon het instrument weer in gebruik worden genomen met een bespeeling door adviseur Klaas Bolt. Het orgel

staat bekend om zijn heldere en zangrijke klank. Het orgel heeft 800 pijpen, waarvan de grootste meer dan 2 meter lang is en de kleinste een paar centimeter.

Holtgräve was woonachtig in Deventer en heeft ook de orgels geleverd in kerken in o.a. Deventer (Bergkerk en Lebuïnuskerk), Bathmen en Dalfsen.



In het koor staat een orgel uit de voormalige Boskapel in Veldhoek. Het dient als begeleidingsinstrument bij (vocale) concerten. De boskapel dateert uit 1843, eerst als school en sinds 1887 als kerk, tot 2003, toen het werd verkocht.

Ruurlo heeft een traditie van trouwe en betrokken organisten. In de periode van 1870 tot 1957 is het orgel bijvoorbeeld door slechts twee organisten (Horsman en Baarslag) bespeeld.



Huidige klokken.

Toren, klokken en uurwerk

De toren van de dorpskerk is 16,5 meter hoog. Het is een gezichtsbepalend element in de "skyline" van Ruurlo. De toren met achtkantige spits dateert uit de 15e eeuw, omstreeks 1468. Omdat er geen rondgang bovenin de toren is, valt de toren niet te beklimmen. Via verschillende trappetjes is er alleen een gevaarlijke toegang voor onderhoud van het uurwerk en het ophangen van de vlag.

Het uurwerk van de torenklok heeft als datum 1894. In die tijd is de wijzerplaat van de toren verplaatst en is een extra wijzerplaat en dakkapel op de spits aangebracht. Voor die tijd had de toren alleen aan de zuidzijde een wijzerplaat, onder de spits. In de kerk is het oude uurloopwerk met opwindmechanisme tentoongesteld.

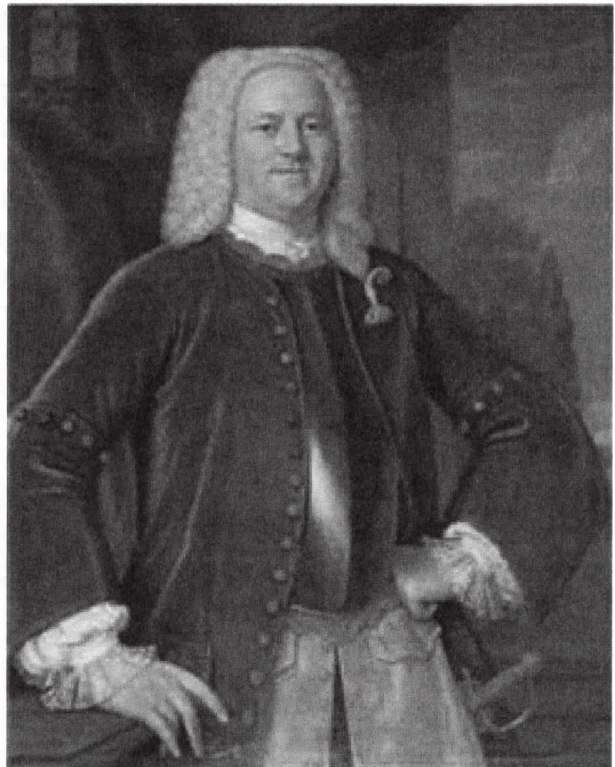
In de toren hangen twee klokken. De eerste dateert van 1609, weegt bijna 1000 kg en is gemaakt door Arent van der Put uit Deventer. De tweede, van ongeveer gelijk gewicht, is van 1949 en heeft als opschrift:

"uit nood ben ik geboren, uit leed en oorlogswee, als god mij wil verhoren, dan luid ik altijd vree".

Beide klokken zijn in WO II in beslag genomen door de Duitse bezetter. Eén klok werd niet meer teruggevonden. Die had als opschrift:

"Asweer baron van Heeckeren heer en opperkerckmeester van Ruurloo, heeft deese klok doen reformeren ad gloriam Dei: W. Aberson ecclesiaste; C. Aberson aedili: me fecit Christian Wilhelm Voigt; ent Christian Voigt Fillus: uit het lannt van Lüligh. 1760"

Vrij vertaald: Asueer van Heeckeren (in de 18e eeuw kasteelheer van Ruurlo) bestelde als voorzitter van het college van Kerkrentmeesters bij Christian Voigt en Zn. in 1760 de klok, "ter eer van God".



Asweer baron van Heeckeren.

Ruurlo en het geloof

Ruurlo is een voornamelijk protestants kerkdorp. Plaatsen als Groenlo en Lichtenvoorde zijn daarentegen overwegend katholiek. De ene plaats heeft een rijke carnavalstraditie, de andere niet. Hoe komt dat?

Ruurlo viel van oorsprong onder de invloedssfeer van de graaf van Gelre en Zutphen, van hervormde huize. Andere plaatsen, waaronder Borculo, onder de bisschop van Münster. Het is een grensgebied, afgebakend door natuurlijke barrières waaronder de Berkel en de Ruurlose Broek. Kranenburg is een katholiek plaatsje vanwege de lokale invloedssfeer vanuit huize Medler.

Samenleven, rust en verdraagzaamheid, dat kenmerkt Ruurlo. In een overwegend agrarische gemeenschap is dat heel natuurlijk. Het dialect verbindt, wat het geloof scheidt. Voor 1920 gingen alle gezindten gewoon gezamenlijk naar de dorpschool op het dorpsplein.

De kerk in Ruurlo is vanuit de historie vrijzinnig hervormd, hetgeen zich uit in een

zekere vorm van ruimdenkendheid, het wars zijn van dogma's, en de nadruk vooral leggen op hoe je leeft, niet zo scherp op wat je gelooft. Kerkbezoek is niet het eerst en meest belangrijke in het geloofsleven. De kerk is er voor doop, huwelijk en dood. Er is een kerkelijke gemeenschap, maar deze is niet direct heel zichtbaar. Men staat wel altijd voor elkaar klaar als de nood aan de man is. Tegenwoordig is Ruurlo Samen op Weg met gereformeerd Barchem in de Protestantse Gemeente Ruurlo-Barchem in wording.

De kerk in Ruurlo is ook nog in bezit van een kapel uit 1885 aan de Barchemseweg in Ruurlo. Deze kapel was van de Vereniging van Evangelisatie en was tot 1974 in gebruik door de rechtzinnig hervormden, dat wil zeggen hervormden die minder gesharmeerd waren van een al te vrijzinnig geloof. Sommige generaties binnen de familie Van Heeckeren voelden zich daartoe meer aangetrokken en steunden die kapel. Er staat tussen Barchem en Lochem, op de Kaleberg, trouwens ook een mooi kapelletje. Ook die is geschonken door een van de Van Heeckerens die zich indertijd aange trokken voelde tot de Woodbrookersstroming (er is daar ook het Woodbrookerhuis).

Kerk en kasteel

Er heeft door de eeuwen heen een innige relatie bestaan tussen de kasteelbewoners sinds 1420, de familie Van Heeckeren van Kell, en de Dorpskerk. Als markerichter en opperkerkmeesters waren de Van Heeckerens verantwoordelijk voor het instandhouden van de kerk. De toren was tot eind 19e eeuw in bezit van de marke van Ruurlo. De heren van Ruurlo bezaten niet het recht tot benoemen van predikanten, hoewel gedocumenteerd is dat zij dit verschillende keren wel geprobeerd hebben.

Er zijn veel Van Heeckerens in de dorpskerk gedoopt en getrouwd. Het is niet geheel duidelijk of zij er ook altijd zijn begraven. Sinds 1847 worden zij begraven in het familiegraf op de algemene begraafplaats.

De kerk en de familie Van Heeckeren waren in de loop der eeuwen beiden bezitter van grond en gebouwen in en om Ruurlo. Zij ruilden wel eens gronden, blijkens een vermelding uit de archieven van de Rekenkamer (18e eeuw):

“Verzoek van Jacob Derk Carel van Heeckeren van Kell, opperkerkmeester van de kerk te Ruurlo, alsmede van de predikant en diakenen aldaar, om een huis en hof, toebehorend aan de kerk in het dorp Ruurlo te mogen ruilen tegen een huis en een stuk land van eerstgenoemde, gelegen buiten het dorp.”

Kerk, kasteel (14e eeuw), de molen Agneta (1851) en **de Kroezeboom** (meer dan 400 jr), de laatste twee aan de Borculoseweg, vormen nog steeds de gezichtsbepalende historische monumenten in Ruurlo. Als in vroeger tijden een begrafenisstoet de Kroezeboom passeerde was het de tijd om de klokken in de kerk te gaan luiden. Tegenwoordig is het uitzicht van dorpsplein op de molen en Kroezeboom niet meer zo weids. Vooral na de oorlog is Ruurlo flink uitgebreid met woningbouw.

Graven in en rond de kerk

Begraven werd er zowel binnen als buiten de kerk. Voor de preekstoel is nog een grafsteen zichtbaar met de moeilijk leesbare tekst en wapentekens:

“HED.IC. BEVERVORDE GEBOREN
DOCHTER VA.. HVIS M. VOERDEN”

Hier ligt de in 1614 overleden Hendrica van Bevervorde, 3e vrouw van Joost van Heeckeren, begraven. Een andere grafzerk, naast het doopvont, is van Reinder Weenink, anno 1767. Wie hij was is niet bekend, hoewel er wel eens een relatie is gelegd met de molenaar van de watermolen van huize Ruurlo. De genealogische gegevens zijn echter problematisch. Tijdens de restauratie van 1954-1956 is de huidige tegelvloer aangebracht. Er is dus niet veel meer van de graftraditie binnen de kerk te zien.

Buiten de kerk zijn in 2002 door archeologisch onderzoeksbureau Synthebra uit Zelhem en de Archeologische Werkgroep van Old Reurle graven uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd blootgelegd. Vastgesteld werd dat het grafveld rond de kerk ook onder de huidige Dorpsstraat ligt. Oorspronkelijk moet de Dorpsstraat daarom met een veel ruimere boog om de kerk gelopen hebben. Buiten ging het om graven van minder welgestelde mensen, blijktens aangetroffen sporen van ondervoeding, zodat in de media werd gesproken van “de keuterboeren van Ruurlo”.

Vroeger werden de mensen niet al te diep onder de grond begraven. De voorname families konden zich een grafplaats binnen de kerk veroorloven. Zij moesten vaak wachten tot hun dierbare in de vloer kon worden bijgezet. Daar komt de naam “rijke stinkerd” vandaan, want de lijkluik hing tussen de banken. Sommige kerken hadden daarvoor speciale luiken die als een soort ontluchting konden worden opengezet.

Het verhaal gaat dat Kerst Zwart, de beroemde Ruurlose dorpsonderwijzer woonachtig aan het dorpsplein, zich op warme dagen verzuchtte dat het er zo stonk. Het dorpsplein was immers de aloude begraafplaats van Ruurlo.

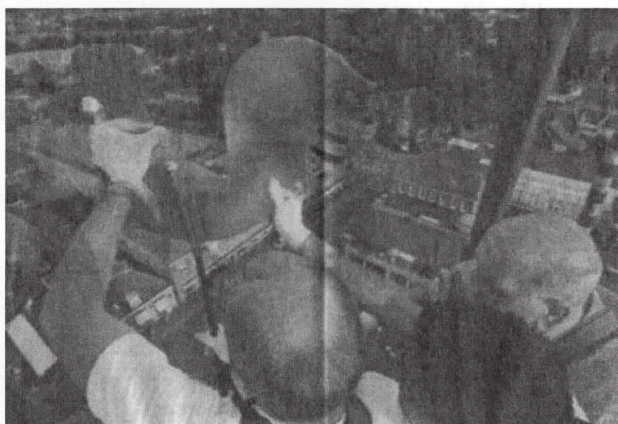
Restauratiewerk in 2004

Het voegwerk aan de buitenzijde van de kerk en toren is uitgehakt en opnieuw ingevoegd. Het torenkruis werd opnieuw geschilderd en de haan en pijnappel op de toren opnieuw verguld met dubbel torenoud. Daarnaast werden de dakkap aan de oostzijde en gedeeltelijk aan de zuidzijde, die bekleed waren met asbestboard, vervangen door een vurenhouten dakbeschot. Ook het dakbeschot en dakbedekking van het platte dak is vernieuwd.



Binnen was de meest in het oog springende verandering de grondige vernieuwing van ruim driehonderd vierkante meter stucwerk en het verwijderen van de banken en lambrisering van het koor. Het nieuwe voegwerk doet warm aan en ook het interieur is door de verandering van de kleurstelling aangenamer geworden.

De restauratiekosten bedroegen ruim een half miljoen euro. De kosten van de reparatie van dit Rijksmonument werden gefinancierd uit Monumentenzorg, fondsen als het Prins Bernard Cultuurfonds en ludieke geldwerving onder de Ruurlose bevolking. Zo mocht de hoogste “bieder” de haan met behulp van de aannemer op de torenspits plaatsen, een handeling die traditioneel is weggelegd voor de hoogstgeplaatste persoon uit de gemeenschap.



Zijbeuk

De eerste zijbeuk dateert uit 1561. In 1845 werd de zijbeuk vervangen door de huidige. Iets later (1856) volgde de bouw van de voorloper van de huidige consistoriekamer, naast de toren.

Een steen met opschrift W.H.A.C. (Willem) van Heeckeren van Kell herinnert aan het jaar 1845. De steen bevindt zich aan de buitenkant van de kerk, tegenover het modelhuis (iets boven de grond). Willem Hendrik Alexander Karel leefde van 1774 tot 1847. Deze Ruurlöse kasteelheer was onder andere 2e Kamerlid en Gouverneur van Gelderland.

De zijbeuk had oorspronkelijk een puitdak en tussen schip en zijbeuk was een zakgoot. Dit puitdak liep niet over de gehele lengte van de zijbeuk door maar slechts over drie traveeën. Tegenwoordig is er een plat dak (sinds 1845), dat bij de restauratie in 2004 is vervangen door een nieuw koperen roevendak.

Preekstoel en zij-ingang

De kuip en het achterschot van de preekstoel dateren uit de 17e eeuw. Bij wijziging van het interieur na 1952 is de preekstoel iets lager geplaatst en van een nieuwe klankbord en trapje voorzien. Te zien is dat de kuip nog is voorzien van houtsnijwerk, het klankbord van recentere datum niet. Naast de preekstoel is midden vorige eeuw een offerblok teruggevonden, dat met een dikke knoest in de grond zat verankerd.

In vroeger tijden preekte een dominee van "boven" om zichtbaar en hoorbaar te zijn. Een preekstoel symboliseert ook het verheven Woord van God. Tegenwoordig is door het bezit van een geluidsinstallatie een preekstoel niet echt meer nodig. De dominee begint en eindigt de dienst van achter de tafel, maar houdt de preek nog steeds vanuit de kuip.

Op onderstaande linkerfoto is de fraaie zij-ingang van de kerk zichtbaar, waarvan de deuromlijsting na de verbouwingen in 1954-

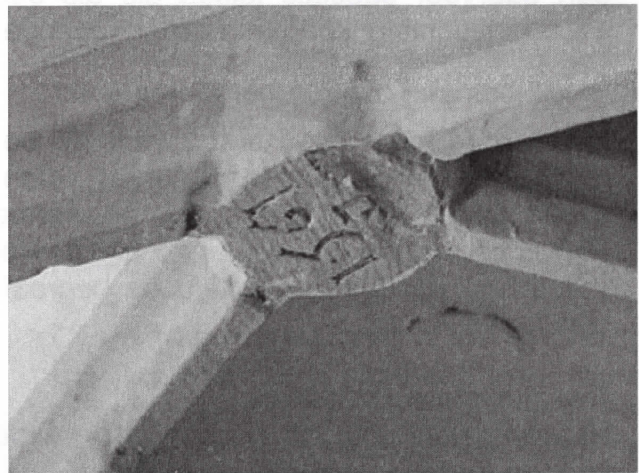
1956 verdween. De ingang bij de toren werd toen hoofdingang. Naar verluidt gebruikten de Van Heeckerens altijd de achterste zijingang. De zitplaats van de heren en freules van Ruurlo was destijds in de koorbanken. Deze koorbanken zijn in 2004 verwijderd.

Sluitstenen gewelfbogen en koor

Bij de restauratie in 2004 kwamen bij verrassing de sluitstenen in de gewelfbogen weer tevoorschijn. Door de eeuwen heen waren die er onder gekalkt. Drie sluitstenen zijn weer in originele staat teruggebracht.

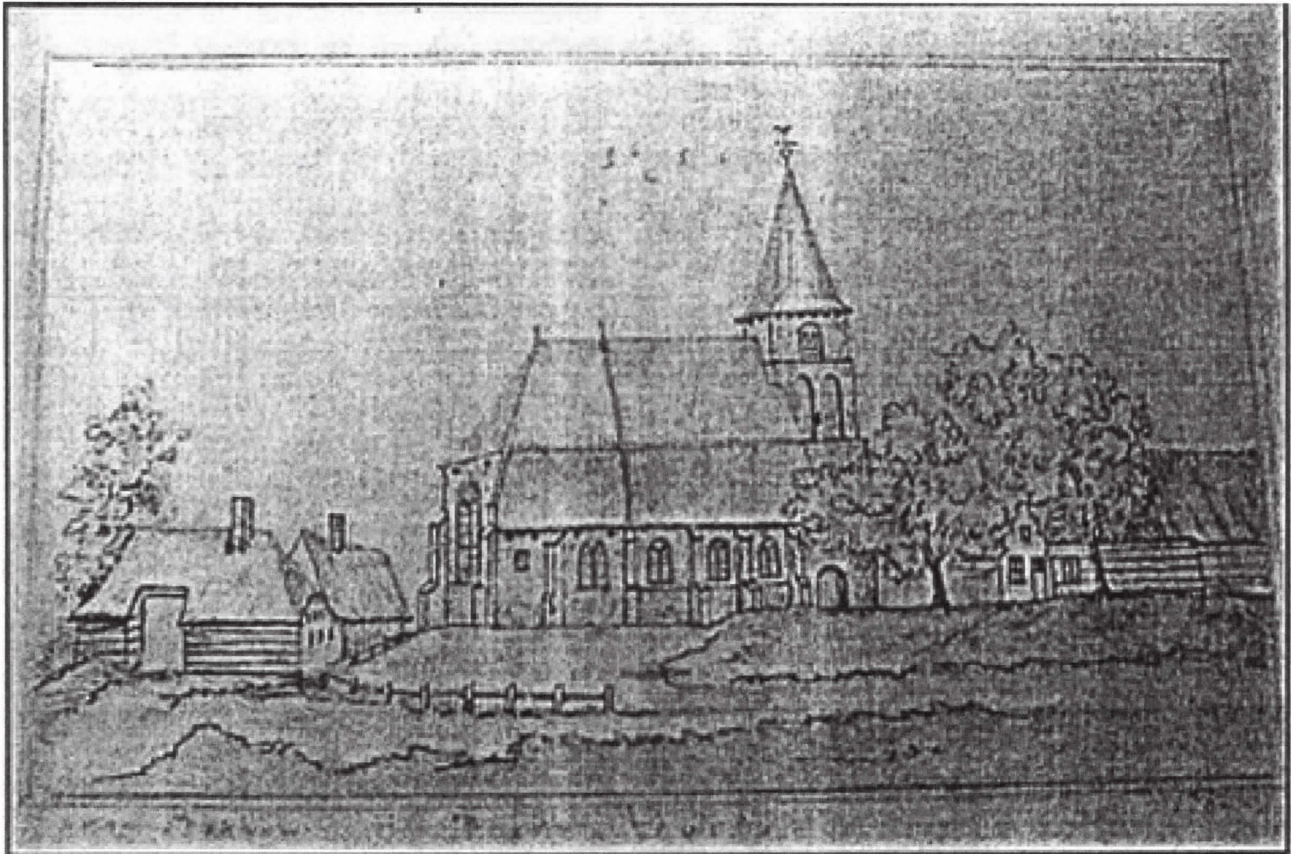
In het middelste gewelf is bij binnenkomst het symbool van een zon of ster te zien met daarin het jaartal 1750 gegraveerd. Aan de andere zijde is een palmtak waar te nemen. In de zijbeuk is het jaartal 1561 te zien.

Op de sluitsteen in het koor staan vissen afgebeeld.



Maar die zijn met het blote oog bijna niet zichtbaar. De sluitsteen boven het orgel is vanuit het middenschip niet goed zichtbaar. Ook de colonettes die op de pijlers en de gewelven zijn aangebracht zijn weer in de originele crème kleur teruggebracht evenals de kapiteelkopjes.

Het koor bevat een dichtgemetseld raam. Op de tekening van C. Pronk uit 1732 valt te zien dat dit raam destijds nog een normaal kerkraam was.



In 1957 werd gecollecteerd om hier een gebrandschilderd raam te plaatsen. De actie mondde uiteindelijk uit in de aanschaf van kroonluchters.

Aan de linkerkant van het koor heeft vroeger de gevangenis van Ruurlo gestaan. Bij de verhoging van de noordbeuk in 1845 is die gevangenis als het ware "opgeslokt", dus binnen de kerkmuren terecht gekomen. Er is toen nog overwogen om van de ruimte een garvekamer, een consistorie, te maken. Uiteindelijk zijn er gewoon banken geplaatst.

Stercke verhalen

Wat zijn feiten en wat is fictie? Rond de Dorpskerk circuleren allerlei mooie verhalen. Geschiedenis laat zich niet altijd makkelijk reconstrueren. Sommige verhalen benaderen dicht de waarheid, andere zitten in het beginstadium van sage- en legendevorming, of verdienen dat predicaat ruimschoots...

Het gouden Mariabeeldje

Tot de Reformatie was de Dorpskerk een katholieke kerk. Het interieur moet veel "rijker" zijn geweest dan nu. Het verhaal gaat dat er een prachtig verguld Mariabeeldje stond. Toen de kerk in 1598 reformatorisch werd met Johannes Wigelius als eerste predikant, was het zaak dat ook de inventaris ongeschonden overging. Mogelijk heeft een van de overgebleven katholieke families het kleinood toch verstopt, hoewel dat via landelijke decreten uitdrukkelijk was verboden. Tot op de dag van vandaag is het beeldje spoorloos.

De grijze haren van Hendrica

In de kerk ligt de grafsteen van Hendrica van Bevervoorde. Zij ligt er sinds 1614 begraven. Midden vorige eeuw zou bij het aanleggen van de tegelvloer haar graf zijn gelicht. De ruimers troffen tot hun verbazing een skelet aan met lange haren, die leken te zijn doorgegroeid.

Het verhaal gaat dat Hendrica, derde vrouw van Joost van Heeckeren, achttien kinderen had, Zes zonen zijn gesneuveld in de Tachtigjarige oorlog. Enkele bij Nieuwpoort (1600), anderen bij Duins (1639). Hendrica moet er "grijze haren" van hebben gekregen.

De schat in de toren

Begin jaren 50 van de vorige eeuw was er een gerespecteerd kerkvoogd die bijzondere interesse had in de geschiedenis van de kerk. Op een dag vond hij een halfvergane kist in de kerktoren. Een schat, maar niet met goud en sieraden.

Er zaten stokoude handschriften in met prachtige verhalen uit het verleden. Zo ook over benoemingen van predikanten. We schrijven het jaar 1733. Richter Aberson wil een baantje voor zijn zoon en denkt aan de vacante predikantsplaats in Ruurlo. Hij weet dat de heer van Ruurlo bij benoemingen een stevige vinger in de pap heeft. Hij zal wel tegen zijn. Dus bedenkt Aberson een list. Als Van Heeckeren voor zaken buiten Ruurlo is, roept hij de gemeenteleden op om voor zijn zoon te komen stemmen. Ieder die positief stemt, krijgt jenever. Hij voert de gemeenteleden dronken, en massaal kiezen ze voor zijn zoon. De heer van Ruurlo is bij thuiskomst woedend en laat de gemeenteleden een verklaring tekenen dat ze nooit meer overhaast en zonder zijn kennisneming een dominee, schoolmeester of koster zullen aanstellen.

De benoemingsperikelen zijn goed gedocumenteerd, het verhaal over de halfvergane torenkist is niet te verifiëren

Consistoriekamer

Dit is de kamer waar de consistorie, de kerkenraad, bijeenkwam en waar catechisatie, godsdienstonderwijs, werd gegeven. Tegenwoordig vergadert de kerkenraad in het gemeentecentrum de Sprankel (1964) aan de Domineesteg. De voormalige pas-

toriewoning, het huis van de dominee, staat ernaast en is nu meubelzaak.

De huidige consistoriekamer is in 1927 gebouwd. In de 19^e eeuw stonden hier het brandspuithuisje van Ruurlo en iets later de verplaatste gevangenis. Brandspuithuisje en gevangenis zijn in 1856 naar het dorpsplein verplaatst, tussen het oude gemeentehuis en de toenmalige dorpsschool.

De consistoriekamer wordt iedere zondag voor en na de dienst gebruikt door de dienstdoende ambtsdragers en de predikant. Men bereidt zich hiervoor op de dienst en kan er napraten. De collecte wordt hier geteld. Ook is het de wachtruimte bij doopzittingen. De ruimte is eenvoudig ingericht. Langs de wanden hangen lijsten met foto's van predikanten die de kerk hebben gediend. Ze lijken toe te zien op het werk van hun opvolgers en de na hen functionerende kerkenraadsleden.

Vermeldenswaard is de foto van mevrouw dominee T. Barnard. Ruurlo was de eerste kerkgemeente in Nederland met een vrouwelijke predikant (1968). De Nederlands Hervormde kerk liet pas vanaf 1967 vrouwen toe tot het predikantsambt.

Domina Barnard was een actieve en vooruitstrevende dominee. Zij zette zich erg in voor de bouw van het gemeentecentrum de Sprankel. Ze begon jeugddiensten wel eens met grammofoonplaten en liedjes van Boudewijn de Groot en Edith Piaf.

Links van de ingang van de consistoriekamer, onder de orgelgalerij, hangt een lijst met de namen van Hervormde predikanten, die teruggaat tot 1598, met als eerste reformatorische predikant Johannes Wigelius.

Bron:

Website Old Reurle

Harfst

't Vergaeld blad vält lanzaam ummelage,
De busse schuult now in un greezen mot;
Zo stille bunt de völle binnenwaege,
Waor un mense geet now leever gauw weer vot.

De dage kört, de zonne scheent neet lange,
't Gejaarde wild zöch angstug wat beschut ;
Vuult zich zo druuvig en biester bange
Um leed, dat 't edel mensdom eur andut.

Langs 't stille bospad löp, heel krom 'ebaogen,
Un olden man, den jaor'n genot daar zocht ;
Hee hef 't leaeven weinig meer te vraogen.
Hoog' röp un vogel op zeen laten tocht.

't Is harfst, en den hef völ te beeden
A'j wandelt en de dinge wilt verstaon.
Daorum is 't good, in stille naojaorsteeden
Ok es zo'n eenzaam bospad langs te gaon.

Hendrik Lansink

Wepse

D'r vleug 'ne wepse in 't roond
met zun nöälerig, sóézend geluud
hee zett'n zik daal op de toafel en kreup
Op oons Gèrrad ziene beschuut!

D'r leup 'ne wepse op 'ne beschuut
en de sókker dee smaak'n 'm bès',
oons Gèrrad dèn houw'n onwies hard met de voes,
en doo was dee wepse d'r wès'

D'r lag wat pröttel op de grond
met luk beschuut'n-mèl,
en oons Gèrrad leup met 'ne zeere voes
te vleuk'n op de del!



Hennink van 'n Scheenken

De volgende bedrijven en instellingen hebben door hun financiële bijdrage het mogelijk gemaakt dat wij ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" kunnen realiseren.
Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

Bestuur Old Reurle.

Houtzagerij Agneta

www.vaags.nl

www.vriendenvanagneta.nl

Altena Installatiebedrijf

www.altena-ruurlo.nl

Anny Cactus Oase

www.cactusoase.nl

Arbor Markelo

www.arborboom.nl

Harrie Arendsen Ruurlo B.V.

www.harriearendsen.nl

Avenarius Hampshire Hotel Restaurant

0573 451122

info@avenarius.nl

Albert Bakker Video

www.abvideo.nl

Bronkhorst High-Tech B.V.

www.bronkhorst.com

BVM BURO VOOR MUZIEK.NL

T: 088 400 8050 M: 06 535 453 83

janroekevisch@burovoormuziek.nl

Coop Supermarkten B.V.

www.supercoop.nl

Decorsign ICT & Internet

0573 454109

geert@decorsign.nl, <http://www.decorsign.nl>

De Duif Café Restaurant

www.deduifruurlo.nl

Schildersbedrijf H. Dolphijn en Zn.

Burg. van Arkellaan 13, 7261 AJ Ruurlo

0573 451024

Eijgenhuijsen BV

www.eijgenhuijsen.com

Fi'dysi Hair en Beauty Salon

0573 221905

www.fidysi.nl

Mark Fokkink Tweewielers

Dorpsstraat 31, 7261 AV Ruurlo

T: 0573 453 100

Goossens Tweewielers

0545 271392

borculo@goossensraceshops.nl

Groot Jebbink Bloemen en Planten

0573 451407

<http://www.grootjebbink.com>

de Heikamp Pannenkoekboerderij

www.heikamp.nl

HL Grafisch

0573 454237

<http://www.hlgrafisch.nl>

Hofstede Tweewielers

0573 450055

www.BTH.nl

Bloem & Dingetjes

Nienke Hogevoonder

Dorpsstraat 18, 7261 AW Ruurlo

Stukadoorsbedrijf Hummelink

Ventersteeg 3, 7261 RP Ruurlo

0573 451704

'n Ibink Boter en Kaasboerderij

www.nibink.nl

De Keizerskroon Café / Restaurant

0573 451416

Klein Kranenbarg Bouwbedrijf

0573 451414

Supermarkt PLUS Kogelman

0573 453552

Kuenen Keurslager

0573 451337

Liestro Software bv

0573 438444

Lusannelingerie
0573 453070
www.lusannelingerie.nl

Meek's Meubelen
0573 453349
www.meeksmeubelen.nl

Martijn Nijenhuis Verbouw, Onderhoud,
info@nijwo.nl
06-12096066

De Noaber Restaurant / Eetcafe
0573 451532

Ap van Oorspronk
0573 451824

Rietdekkersbedrijf Otten
Sekdijk 1, 7251 JB Vorden
0575 556902 Rietdekkersbedrijf Otten.

Bakkerij Oude Wesselink
www.bakkerijoudewesselink.nl

Peters Bestratingen
0573 452560

Regio Bank Adm. en Adviesbureau
Schroer
0573 451485

Ribbers Bouwbedrijf
0573 451270

Ruesink Autobedrijf
www.ruesink.nl

Apotheek Ruurlo
0573 454522
www.apotheekruurlo.nl

Schot - Ruurlo BV
Houtwal 2, 7261 SR Ruurlo
0573 451695

Smeelen Schildersbedrijf
0573 451425

Spannevogel Woninginrichting
www.spannevogel.nl

Star Doolhof
www.doolhofruurlo.nl

Stegeman Installatietechniek
www.stegemanruurlo.nl

Sturris-Ruurlo
www.sturrisruurlo.nl
0573 491251

SVEN Voor Ogen
www.svenvoorogen.nl

Swift Hairfashion
0573-451552
www.swifthairfashion.nl

Tap & van Hoff Notarissen Lochem
www.tvhnotarissen.nl

Teunissen Mode Ruurlo
0573 451438
www.teunissenmode.nl

Thoma Makelaars
www.thoma.nl

Restaurant-Hotel de Tuinkamer
0573 452147
www.hoteldetuinkamer.nl

Uitvaartverzorging Heijting & De Vet
tel /fax: 0573 491850 / 491851
www.heijtingendevet.nl

Univé Oost
www.unive.nl

Print2Pack B.V. Vorden
www.print2pack.nl
voorheen Weevers Grafimedia Vorden

Welkoop Ruurlo
www.welkoop.nl

Wensink Landbouwmechanisatie
www.wensink-ruurlo.nl

Wesselink Makelaars & Taxateurs
0573 454027

Fysiotherapie Maatschap van Zadelhoff
0573 458138
www.fysiotherapieruurlo.nl

Historische Vereniging Old Reurle: Oppericht 15 februari 1984 Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

- Voorzitter:** Dhr. G. Klein Bluemink, Dorpsstraat 39, 7261 AV Ruurlo
T: 06-22108568 E: kleig08@gmail.com
- Secretaris:** Mw. R. Florijn, Pagendijk 73, 7271 DG Borculo
T: 06-48037020 E: rina.florijn@gmail.com
- Penningmeester:** Dhr. A.J. Schepers, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo
T: 0573-452409 E: apschepers@ziggo.nl
- Bankrekening:** Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek
Rekeningnummer NL48 RABO 0356 7229 96
t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
- Tweede voorzitter:** Dhr. R.F. Siemens, Beatrixlaan 43, 7261 XW Ruurlo
T: 0573-452503 E: r.f.siemens@gmail.com
- Bestuursleden:** Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo
T: 0573-452409 E: apschepers@ziggo.nl
Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo
T: 0573-453531 E: inahummelink@outlook.com
Dhr. H. Wezinkhof, Kapelweg 4, 7251 KM Vorden
T: 0575-556427 E: wezink@planet.nl
- Organisatie jaarprogramma:** Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
- Archeologische Werkgroep
Coördinator:** Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem
T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
- Landbouwwerktuigen
Coördinator:** Dhr. D.G. Nijenhuis, Sophialaan 4, 7261 XS Ruurlo
T: 0573-452961 E: dikenmini@outlook.com
- Redactie
'Onder d'n Kroezeboom'** Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo
E: dijkman.spijker@hetnet.nl
Dhr. A. Feringa, Haarweg 6, 7261 LE Ruurlo
E: aferinga@xs4all.nl
- Verspreiding Kroezeboom:** Mw. J. Schepers-Abbink
- Internetsite:** www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
- Postadres:** Historische Vereniging Old Reurle, Postbus 61, 7260 AB Ruurlo
- Archief:** In de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke
1^e woensdagmiddag van 1 oktober-1mei 13.30-16.30 uur
en op afspraak. E: oldreurle@gmail.com
- Contributie per seizoen:** € 16,00 persoonlijk lid, € 25,00 voor echt)paren.
Bij toezending per post € 10,00 extra voor portokosten.
Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401
Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer
ISSN 0929-919X